

Piękno i sacrum

Pismo Święte i Katechizm o sztuce sakralnej

Pismo Święte nazywa Boga Twórcą piękności (Mdr 13, 3).
Ludzie, których Bóg uczynił na swój obraz i podobieństwo,
zostali wyposażeni w zdolności potrzebne do tworzenia.

Objawienie biblijne mówi też o takich sytuacjach,
kiedy to sam Bóg wzywa ludzi do tworzenia.

Tak jest na przykład w przypadku Arki Noego,
tablic Dekalogu, węża miedzianego na pustyni, namiotu spotkania,
arki przymierza oraz innych przedmiotów związanych z kultem,
takich jak ołtarz, menora i szaty kapłańskie.

Porozmawiaj ze wszystkimi wybitnymi rękodzielnikami,
których wyposażyłem w zmysł piękna, aby sporządzili szaty dla Aarona,
by poświęcony służył Mi w nich jako kapłan.

Oto szaty, jakie winni sporządzić:
pektorał, efod, suknia wierzchnia, tunika wyszywana, tiara i pas.
Te szaty sporządzisz dla twego brata, Aarona, i dla jego synów,
aby Mi służyli jako kapłani
(Wj 28, 3-4).

Oto Pan powołał imiennie Besaleela, syna Uriego, syna Chura z pokolenia Judy, i napełnił go duchem Bożym, mądrością, rozumem, wiedzą i znajomością wszelkiego rzemiosła, by obmyślił plany robót w złocie, w srebrze, w brązie, oraz prac nad przystosowaniem kamieni do ozdoby i nad obróbką drzewa potrzebnego do wykonania wszelkich zamierzonych dzieł. Dał mu też zdolność pouczania innych, jak i Oholiabowi, synowi Achisamaka z pokolenia Dana.

Napełnił ich mądrością umysłu do wykonania wszelkich prac, zarówno kamieniarskich, jak i tkackich, oraz barwienia fioletowej i czerwonej purpury, karmazynu, bisioru, a wreszcie zwyczajnych prac tkackich, tak że mogą sporządzać wszelkie przedmioty, a zarazem obmyślać ich plany. Besaleel, Oholiab i wszyscy biegli mężczyźni, którym Pan dał mądrość, rozum do poznania, niech wykonają wszelkie prace przy budowie świętego przybytku według wszystkich nakazów Pana (Wj 35, 30-36,1).

Wszystkie zaś kobiety biegle w tej pracy przędły własnoręcznie
przędzę na fioletową i czerwoną purpurę, karmazyn i bisior.

A wszystkie kobiety, które skłoniło do tego serce,
przędły umiejętnie sierść kozią
(Wj 35, 25-26).

Dajcie z dóbr waszych daninę dla Pana.

Każdy więc, którego skłoni do tego serce, winien złożyć jako daninę dla Pana
złoto, srebro, brąz, purpurę fioletową i czerwoną, karmazyn,
bisior oraz sierść kozią, baranie skóry barwione na czerwono i skóry delfinów
oraz drzewo akacjowe, oliwę do świecznika,
wonności do wyrobu oleju namaszczania i pachnących kadzideł,
kamienie onyksowe i inne drogie kamienie
dla ozdobienia efodu i pectorału
(Wj 35, 5-9).

Projekt miejsca świętego obejmował następujące elementy:

przybytek i jego namiot, przykrycia, kółka, deski, poprzeczki, słupy i podstawy; arkę z drążkami, przebłagalnię i okrywającą ją zasłonę; stół z drążkami i z należącym do niego sprzętem oraz chlebem pokładnym; świecznik do oświetlenia z należącymi do niego sprzętami, z lampami oraz z oliwą do świecenia; ołtarz kadzenia z drążkami, olejek do namaszczenia, pachnące kadzidło i zasłonę na wejście do przybytku; ołtarz całopalenia z jego brązową kratą, z drążkami i należącymi do niego sprzętami, kadź z jej podstawą; zasłony dziedzińca i jego słupy, i podstawy, i zasłonę na wejście do dziedzińca; paliki przybytku i paliki dziedzińca z powrozami do nich; szaty z drogocennej tkaniny do służby w świętym przybytku, święte szaty dla Aarona kapłana i szaty dla jego synów, dla sprawowania czynności kapłańskich
(Wj 35, 11-19).

Lud izraelski okazał swoją hojność:

Przyszli mężczyźni i kobiety, wszyscy ochoczego serca, przynosząc spinki, kolczyki, pierścienie, naszyjniki i wszelkie przedmioty ze złota (Wj 35, 22).

Zebrano zadziwiające ilości materiałów.

Samego złota było w przeliczeniu na współczesne jednostki wagowe około tony, zaś srebra około trzy i pół tony (por. Wj 38, 24-25).

Uczynił też przebłagalnię ze szczerego złota,
a długość jej wynosiła dwa i pół łokcia, jej zaś szerokość półtora łokcia.
Dwa też cheruby wykuł ze złota, uczynił zaś je na obu końcach przebłagalni:
jednego cheruba na jednym końcu,
a drugiego cheruba na drugim końcu przebłagalni.
Wykonał cheruby razem z przebłagalnią na obu jej bokach.
Cheruby miały skrzydła rozpostarte ku górze i zakrywały nimi przebłagalnię.
Twarze miały zwrócone jeden ku drugiemu,
i ku przebłagalni były zwrócone twarze cherubów
(Wj 37, 6-9).

Sporządź węża i umieść go na wysokim palu;
wtedy każdy ukąszony, jeśli tylko spojrzy na niego, zostanie przy życiu.
Sporządził więc Mojżesz węża miedzianego i umieścił go na wysokim palu.
I rzeczywiście, jeśli kogo wąż ukąsił, a ukąszony spojrzał na węża miedzianego,
zostawał przy życiu
(Lb 21, 8-9).

W trzecim roku [panowania] Ozeasza, syna Eli, króla izraelskiego, Ezechiasz, syn Achaza, został królem judzkim. W chwili objęcia rządów miał dwadzieścia pięć lat i panował dwadzieścia dziewięć lat w Jerozolimie. Jego matce było na imię Abijja – córka Zachariasza. Czynił on to, co jest słuszne w oczach Pańskich, zupełnie tak jak jego przodek, Dawid. On to usunął wyżyny, potrzaskał stele, wyciął aszery i potłukł węża miedzianego, którego sporządził Mojżesz, ponieważ aż do tego czasu Izraelici składali mu ofiary kadzielne - nazywając go Nechusztan. W Panu, Bogu Izraela, pokładał nadzieję.
(2 Krl 18, 1-5)

Katechizm Kościoła Katolickiego

1159 Święty obraz, ikona liturgiczna,
przedstawia przede wszystkim Chrystusa.

Nie może ona przedstawiać niewidzialnego i niepojętego Boga;
dopiero Wcielenie Syna Bożego zapoczątkowało ową "ekonomię" obrazów:

Niegdyś Bóg, który nie ma ani ciała, ani twarzy,
nie mógł absolutnie być przedstawiany na obrazie.

Ale teraz, gdy ukazał się nam w ciele i żył wśród ludzi,
mogę przedstawić na obrazie to, co zobaczyłem z Boga...

Z odsłoniętym obliczem kontemplujemy chwałę Pana
(Św. Jan Damasceński, *De sacris imaginibus orationes*, 1, 16: PG 96, 1245 A).

1160 Ikonografia chrześcijańska za pośrednictwem obrazu
wyraża orędzie ewangeliczne,
które Pismo święte opisuje za pośrednictwem słów.
Obraz i słowo wyjaśniają się wzajemnie.

Mówiąc krótko, pragniemy strzec zazdrośnie
wszystkich nienaruszonych tradycji Kościoła, tak pisanych jak ustnych.
Jedną z nich jest przedstawianie wzoru za pośrednictwem obrazu,
jeśli zgadza się z literą orędzia ewangelicznego i służy potwierdzeniu
prawdziwego, a nie nierzeczywistego Wcielenia Słowa Bożego,
oraz przynosi nam korzyść, ponieważ przedmioty przekazują
jeden drugiemu to, co wyobrażają, przez to, co bez dwuznaczności oznaczają
(Sobór Nicejski II, 787 r.)

1161 Wszystkie znaki celebracji liturgicznej odnoszą się do Chrystusa; dotyczy to także świętych obrazów Matki Bożej i świętych.

Oznaczają one bowiem Chrystusa, który został w nich uwielbiony.

Ukazują "mnóstwo świadków" (Hbr 12, 1),

którzy nadal uczestniczą w zbawieniu świata i z którymi jesteśmy zjednoczeni, zwłaszcza podczas celebracji sakramentalnej.

Przez ich wizerunki objawia się naszej wierze człowiek "na obraz Boga", przemieniony wreszcie "na Jego podobieństwo" (Por. Rz 8, 29; 1 J 3, 2), a nawet aniołowie, włączeni także w dzieło Chrystusa.

Idąc jakby królewskim traktem za Boskim nauczaniem świętych Ojców
i za Tradycją Kościoła katolickiego
– wiemy przecież, że w nim przebywa Duch Święty –
orzekamy z całą dokładnością, w trosce o wiarę,
że przedmiotem kultu powinny być nie tylko wizerunki
drogocennego i ożywiającego krzyża,
ale tak samo czcigodne i święte obrazy malowane,
ułożone w mozaikę lub wykonane w inny sposób,
które ze czcią umieszcza się w kościołach,
na sprzęcie liturgicznym czy na szatach, na ścianach czy na desce,
w domach czy przy drogach,
z wyobrażeniami Pana naszego Jezusa Chrystusa, Boga i Zbawiciela,
a także świętej Bogarodzicy, godnych czci aniołów
oraz wszystkich świętych i sprawiedliwych
(Sobór Nicejski II, 787 r.).

1162 "Piękno i kolor obrazów pobudzają moją modlitwę.
Jest to święto dla moich oczu,
podobnie jak widok natury pobudza me serce do oddawania chwały Bogu"
(Św. Jan Damasceński, *De sacris imaginibus orationes*, 1, 27: PG 94, 1268 B).

Kontemplacja świętych obrazów,
połączona z medytacją słowa Bożego i śpiewem hymnów liturgicznych,
należy do harmonii znaków celebracji,
aby celebrowane misterium wycisnęło się w pamięci serca,
a następnie znalazło swój wyraz w nowym życiu wiernych.

2120 Świątokradztwo polega na profanowaniu lub niegodnym traktowaniu sakramentów i innych czynności liturgicznych, jak również osób, rzeczy i miejsc poświęconych Bogu.

Świątokradztwo jest grzechem ciężkim, zwłaszcza jeżeli jest popełnione przeciw Eucharystii, ponieważ w tym sakramencie jest obecne w sposób substancjalny Ciało samego Chrystusa.

Polecenia:

1. Wymień przykładowe przedmioty związane z kultem opisane w Biblii.
2. Omów biblijne opisy arki przymierza i węża miedzianego.
3. Przedstaw naukę Soboru Nicejskiego II na temat kultu obrazów.
4. Oceń rolę sztuki sakralnej w życiu ludzi wierzących.

**Dziękuję za uwagę.
Króluj nam, Chryste!**